

MOC ŘÍDÍCÍ V CÍRKVI

kán. 129-144

V předchozím kodexu *De potestas ordinaria et delegata*.

Nový kodex – širší pojem – *potestas regiminis*.

- obsah odráží učení o moci řídicí podle dogmatické konstituce II. vatikánského koncilu *Lumen gentium*, která rozlišuje v působení církve tyto funkce/poslání:
 - učit
 - posvěcovat
 - řídít

kán. 129 § 1 – božský původ této moci

kán. 135 – funkce, kterými se vykonává

kán. 130 – ohraničuje prostor, na kterém se vykonává

kán. 131 + kán. 142-143 – způsob jak jí obdržet a ztratit

kán. 134 – subjekty, které ji mohou obdržet

způsoby a limity jejího vykonávání

Kodex nedává definici této moci. Moc řídicí se definuje obecně jako řádná veřejná moc určená k řízení druhých. V církvi pak jako veřejná moc legitimního představeného, daná mu Ježíšem Kristem nebo církví prostřednictvím kanonické mise (pověření), k řízení pokřtěných za účelem jejich věčné spásy.

- je to způsob, kterým osoby pověřené touto mocí mohou manifestovat svoji vůli prostřednictvím účinných a závazných úkonů řízení, s cílem podpořit obecné dobro a dobro církve.
- moc něco udělat – rozhodnout o něčem, co je povinna druhá osoba (fyzická nebo právnická) udělat

veřejná – na rozdíl od soukromé (to je např. moc rodičů nad dětmi)

uplatňuje se řízením druhých na rozdíl od moci plynoucí ze svěcení (ten, kdo má moc řízení, má pravomoc nad výkonem úkonů z moci svěcení, co se týče platnosti, dovolenosti, způsobu výkonu)

obsahuje práva, jejichž prostřednictvím jsou věřící autoritativně řízeni pro dosažení konečného cíle – spásy duší (v tomto smyslu např. kán 381 § 1).

Původ této moci: kán. 129 odkazuje na božský původ – odvozuje ji z Ježíšových slov Mt 28, 19-20: „*Jděte ke všem národům a získávejte mi učedníky, křtěte je ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého a uče je, aby zachovávali všechno, co jsem vám přikázal. A hle, já jsem s vámi po všechny dny až do skonání tohoto věku.*“

- tuto moc obdrželi od Krista apoštolové, kteří ji předávali dál. Jejich nástupci jsou papež a biskupové. Na jejich moci potom mohou participovat další, které právo nebo oni sami pověří.

Kán. 129 - kdo

Způsobilí přijmout – osoby, které přijali svěcení (biskupové, kněží, jáhni)

*Způsobilí neznamená, že už ji automaticky mají. Znamená, že moc řízení má základ ve svátosti svěcení. Nicméně nezískává se automaticky přijetím svěcení, ale **kanonickým udělením nějakého úřadu.***

Existují tři stupně svěcení: jáhenské, kněžské a biskupské (kán. 1009 § 1).

Ne všichni klerici jsou „schopní“ přijmout všechny stupně moci řízení, které se získávají s obdrženým úřadem (např. jáhen se nemůže stát farářem, kněz nemůže vydávat zákony, jen diecézní biskup, ...).

Laici – mohou spolupracovat při výkonu moci řídicí podle norem práva.

na základě všeobecného kněžství všech pokřtěných = všichni pokřtění mají účast na Kristově poslání.

- skrze úřad nebo delegaci

Laici mohou zastávat v církvi úřady, které nevyžadují svěcení a určitý stupeň moci řízení (např. řeholníci ne-kněží nemohou být představenými v kněžských řeholních společnostech).

Další příklady: úřady v diecézní kurii – kancléř, ekonom; členové poradních orgánů – ekonomická rada, pastorační rada, členové sněmů místních církví, členové diecézní synody, soudci...

(Spolupráce nerovná se účast. Ale soudci!)

Kán. 131 – rozdělení

I.

řádná – je spojena s úřadem (diecézní biskup, farář, ..., *ab officio*). Ten úřad (a moc s ním spojená) může být ustaven samým právem ať božským (papež + sbor biskupů) nebo církevním (všechny ostatní).

delegovaná – není spojena s úřadem, ale ten, kdo má řádnou moc, ji svěří další konkrétní osobě (ne tedy prostřednictvím úřadu, ale *ab homine*). Její udělení a obsah (speciální nebo generální = buď v určité míře, v určitém případě, na určitou dobu, nebo obecně pro všechny dané případy), závisí na tom, kdo svou moc deleguje. Dále může být udělena s ohledem na úřad, který ta osoba (fyzická či právnická) zastává (obecné pravidlo) nebo na kvalitu dané osoby. Může být udělena i samotným právem (*ipso iure*).

- *ab hominem* (př. – kán. 882)
- *ipso iure* (př. kán. 883)

Kán. 132 – 142 upřesňuje výkon delegované moci.
kompetence a povinnosti delegáta – kán. 131 §3; 133.
subdelegace – kán. 137 §3.
doba trvání
zánik – ze strany delegáta a deleganta. Kán. 142.

II.

vlastní (*propria*) – vykonává ji sám – např. papež, diecézní biskup

zástupná (*vicaria*) – vykonává ji jménem někoho jiného (např. generální vikář jménem diecézního biskupa)

(může být řádná vlastní a řádná zástupná)

Kán. 134 – ordináři + místní ordináři (= kritériem je zde určité území) – tj. osoby, které především jsou v církvi nositeli řádné moci řídicí

- kdo se rozumí tímto pojmem
- ti pak mají dále v právu další pravomoci

Kán. 135: Moc řídicí obsahuje moc zákonodárnou, výkonnou a soudní.

Zákonodárná moc

- Romanus pontifex (papež)
- sbor biskupů = všichni biskupové v čele s papežem
- diecézní biskup
- sněmy místních církví, biskupské konference, generální kapituly kněžských řeholních společností papežského práva.

Delegovat ji může pouze nejvyšší zákonodárce, tj. papež. Diecézní biskup ji nemůže delegovat.

Platí hierarchický princip – zákonodárce na nižším stupni nemůže platně ustanovit normu, která je v rozporu se zákonem vyšším.

Moc soudní – je to moc rozsuzovat konflikty, kontroverze. Je podřízena moci zákonodárné (protože se musí řídit platným právem).

Papež – vykonává ji buď osobně, nebo prostřednictvím Tribunálu Apoštolské signatury a Římské rot.

Diecézní biskup – vykonává ji osobně, nebo prostřednictvím soudního vikáře a soudců jím ustanovených. Úřad soudního vikáře je v každé diecézi povinný.

V některých případech má soudní moc generální představený kněžské řeholní společnosti papežského práva, provinční představený nebo místní opat (kán. 1427).

Není delegovatelná! Pouze papež ji může delegovat.

Moc výkonná

- mají ji všichni, kdo obdrželi nějaký úřad, ke kterému se tato moc váže (je to tedy řádná moc = spojena s úřadem)
- nad kým: kán. 136 - nad jim podřízenými (= ti, kdo mají na tomto území *domicilium* nebo *quasidomicilium*). Ve spojitosti s územím – nad těmi, kdo se tam aktuálně zdržují + jedná se o výhody nebo o univerzální či partikulární zákony podle ján. 13 §2, 2
- široce delegovatelná

Kán. 130 – oblast výkonu moci řídicí

forum externum (vnější obor) – hlavní oblast výkonu moci řídicí (vztahy navenek viditelné a dokazatelné) – církevní disciplína, formality stanovené právem, veřejné bohoslužby, ...

- může být administrativní nebo soudní (princip: *de internis non iudicat Ecclesia*)

forum internum = skrytá oblast (CIC 1917 užíval termín *forum conscientiae*, ale není úplně totožné s oblastí svědomí)

Důvod: v oblastech vnitřních, skrytých, a v oblasti svědomí je každý člověk svobodný. Ale vnitřní úkon člověka může něco působit.

- moc řídicí může být vykonávána:

forum internum sacramentale = ve svátosti smíření (kán. 1079 § 3, 1080 § 1)

forum internum extra sacramentale = mimo svátost smíření, ale tajně (např. dispens od skrytých překážek v nebezpečí smrti: kán. 1079 §1, kán. 1082). Takový úkon ale může být dokázán *pro foro externo* (např. tajný sňatek).

právní účinky výkonu moci řídicí: "

na vnějším oboru mají účinky jak pro vnitřní tak pro vnější obor

na vnitřním oboru – pouze *pro foro interno* (kán. 130), *pro foro externo* pouze v případech stanovených právem – to je kán. 1082 (je to pak dokazatelné na vnějším oboru).

Př. – dispens od skrytých manželských překážek nebo sněti nápravného trestu. Udělení dispense nebo milosti odstraňuje překážky, ale ne vnější formu – navenek skutek zůstává stále nedovolený, a pokud má být dokazatelný, je třeba to řešit. Pokud ale byla udělena tajně, a záznam se uchovává v tajném archivu, má účinky i pro vnější obor a pokud se např. překážka později stane veřejnou, není třeba další dispens.

Kán. 143 – zánik moci řídicí

- (smrtí)
- ztrátou úřadu, s nímž je spojena = už neexistuje vůbec
- pozastavením = existuje, ale její výkon je pozastaven (úkony dané osoby jsou v té době neplatné, nestanoví-li právo jinak). Okolnosti: když proti sesazení nebo zbavení (trestní záležitost) úřadu je podáno zákonné odvolání, soudní nebo administrativní.

kán. 144 – Ecclesia supplet

- v případě že někdo neplatně vykoná nějaký úkon z výkonné moci řízení, církev ze své moc doplňuje tento nedostatek, takže úkon je platný. Podmínka: stalo se tak při obecném omylu nebo kladné (= jsou pro něj motivy) a pravděpodobné (= existují vážné motivy vedou k pochybnosti) pochybnosti co do faktu nebo práva.

omyl = mylný úsudek ohledně nějaké věci nebo nějaké osoby

omyl co do faktu – je do něj uvedeno celé společenství - kvůli nějaké veřejné okolnosti se lidé domnívají, že nějaká osoba má určitou pravomoc (př. – neplatné ustanovení farářem kvůli simonii kán. 149 § 3 – dokud není deklarována formálně, jeho úkony z moci, kterou dává faráři právo, jsou platné. Nebo kněz má delegaci oddávat o faráře o němž je domněnka, že daná kaple leží na území jeho farnosti, ale ve skutečnosti je to území jiné farnosti)

omyl co do práva – jedná se o nějakou okolnost veřejného charakteru (př. – zpovědní jurisdikce – kněz ve zpovědnici)

pochybnost – váhání, které nedovolí rozhodnout se mezi několika pravděpodobnými možnostmi (nerovná se nevědomost) *při omylu není pochybnost*

pochybnost co do faktu – ohledně nějaké skutečnosti nebo okolnosti – např. zda je věřící skutečně v nebezpečí smrti, jestli určitá kaple patří k této farnosti, ...

pochybnost co do práva = ohledně existence či platnosti zákona v konkrétním případě – např. širší výklad normy

Pozn. – církev nahrazuje pouze výkonnou moc za předpokladu, že ten, kdo ji měl vykonávat, ji je jinak **schopen** vykonávat (př. laik nemůže platně zpovídat nikdy)

Pozn. Tento institut existoval už v římském právu, odtud byl převzat do kanonického práva a rozvinut. Částečně se nachází v italském právu v postavě tzv. „funzionario di fatto“.